

ΕΝΑΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟΣ ΕΡΗΜΙΤΗΣ

Οι έγγραφες του Φεστιβάλ Πάμπλο Καζάλς του 1991 περιλάμβαναν μια έκκληση για τους αγοραστές. Προσφέρονταν δωρεάν ένας συμπληρωματικός δίσκος που από τη μία μεριά είχε ένα ολοκληρωμένο από τον Καζάλς και από την άλλη χαραγμένα με το γραφικό χαρακτήρα του μουσικού τὰ παρακάτω λόγια: «Η βαθιά πηγή κάθε δραστηριότητας ή κάθε σημαντικής επιχείρησης πρέπει να είναι η ήθικη δύναμη και η καλωσύνη». Τα λόγια αυτά δίνουν μια ιδέα για μια από τις πιο καταπληκτικές προσωπικότητες της ιστορίας. Κανένας από τους σύγχρονους του δεν ξεπέρασε τον Καζάλς στο βιολοντέλλο, και κανένας άνθρωπος δεν μπόρεσε να συνδυάσει σ' αυτό το βαθμό τη μουσική ιδιοφυαία με το ήθικο μεγαλείο.

Το φεστιβάλ Καζάλς συγκεντρώνει κάθε χρόνο ένα πυκνό άφροατήριο στο Πράντε, μια μικρή πόλη της γαλιτικής πλευράς των Πυρηναίων όπου ζει τώρα ο Καζάλς. Μουσικοί και έρασιτέχνες της μουσικής άπ' όλο τον κόσμο, πολλές φορές κι από τους πιο διάσημους, μαζεύονται εκεί κάθε χρόνο τον Ιούνιο, για ν' ακούσουν το δάσκαλο, να τον τιμήσουν, να κάνουν μουσική μαζί του και άκόμα για να μείνουν δεκαπέντε μέρες μέσα στην πνευματική του ακτινοβολία.

Οι μουσικοί που παρακολουθούν το φεστιβάλ δείχνουν πραγματικό ένθουσιασμό γυρίζοντας από το Πράντε. Ο Καζάλς βέβαια δεν είναι άραιος σαν Άπολλων. Είναι ένας χοντρός άνθρωπάκος με παχουλά χέρια, πελώρια στρουγγυλά γαλιτιά, με κεφάλι δόλιελα φαλακρό που το προστατεύει από το ήλιο, όταν έρχονται τα κυνικά καύματα, με μια κόκκινη όμπρέλα.

Αν εξετάσει κανείς προσεκτικά το πρόσωπό του, θα διακρίνει τη διπλή ανάταυγία της εδωασθησίας του και της αδόμαστης ενεργητικότητάς του. Αλλά στο πρώτο κότταγμα μοιάζει πιο πολύ με έμπροάκο παρά μ' ένα ξεχωριστό καλλιτέχνη.

Γεννήθηκε σε μια μικρή πόλη της Ισπανίας, στο Βεντρέλ. Ο πατέρας του ήταν οργανίστας στην εκκλησία της περιοχής. Ο νεαρός Πάμπλο έκανε μουσική από την πιο μικρή ηλικία: πιάνο, φλάουτο, κιθάρα, βιολί, όλα τα όργανα που του έφευθαν στο χέρι, το χρησιμοποιενα για να εξασκήσει τις πρωτόβγατες ικανότητές του.

Ήτανε τόσο καταπληκτικά προικισμένος για τη μουσική, που η μητέρα του μάζεψε όσες οικονομίες μπόρεσε και τον έφερε στη Βαρκελώνη για να σπουδάσει. Αν και μόλις 12 χρόνων, ο Πάμπλο κατάφερε να τον πάρουν για πιανίστα σ' ένα λαϊκό καφενείο και γρήγορα κατάφερε τον ίδιοκτητή να τον αφήσει τα έκτελει μία φορά την εβδομάδα ένα πρόγραμμα με κλασική μουσική. Οι συνουλίες του έκαναν αίσθηση στους μουσικούς κύκλους της πόλης. Η φήμη του μεγάλωσε άκόμα πιο πολύ όταν έπιδόθηκε στο βιολοντέλλο. Μόλις έπιασε το δοξάρι του, κατάλαβε ότι γι' αυτό το όργανο ήτανε γεννημένος. Σε ηλικία 17 χρόνων, έπαιξε στη Μανδρίτη έμπρός στη βασιλομήτορα της Ισπανίας Μαρία - Χριστίνα. Η βασίλισσα, συνεπαρμένη όχι μόνο από τη μουσική του έρμηνεία αλλά και από την

ήθικη εϋθύτητα που καβεφριζότανε στα μάτια του, του έχορηγησε ύποτροφία για να εξασκολευθήει τις σπουδές του και τον έβαλε μέσα στο παλάτι όπου έγινε ο σύντροφος του μελλοντικού Βασιλιά Άλφονσου 13ου.

Όσες φορές ο Καζάλς θέλησε να εκφράσει την εύγνωμότητά του για τη βασιλική αυτή προστασία, φρόντισε πάντα να δείξει ότι η έπαφη του με τους Ισχυρούς του κόσμου δεν έπηρεασε καθόλου τις πεποιθήσεις του και τη διαγωγή του. Είναι μέχρι το κόκκαλο δημοκράτης και φίλος της ελευθερίας. Την αγάπη του για τη μουσική μόνον η αγάπη του για την ελευθερία μπορεί να συναγωνισθεί.

Έπειτα από δύο χρόνια τέτοιας ζωής και με τη βασιλική πάντα ύποτροφία, ο Πάμπλο και η μητέρα του φεύγουν για τις Βρυξέλλες όπου ο νεαρός μουσικός θα μπορούσε να πάρει μαθήματα στο περίφημο Ώδελφ. Ο εϋειθυντής των Εστροφών να γραφτεί στην τάξη του βιολοντέλλου του καθηγητή Jacobs. Όταν αυτός τον ρώτησε τι θέλει να παίξει, ο Καζάλς του απάντησε: «Ό,τι μου ζητήσετε».

Ο καθηγητής κατάπληκτος και λίγο εϋρωνικά λέγει: «Όσοτε πρόκειται για έξαιρετικό μουσικό φαινόμενο! Ώραία! θέλετε να μου παίξετε την 'Ανάμνηση του Σπάρ; Ο Καζάλς, αν και σ' ένο βιολοντέλλο, έπαιξε ώστόσο αυτό το ακέβον έγνωστο και πολύ δύσκολο κομμάτι με τέτοιο μπρίο που μαθητές και καθηγητής έμειναν άναυδοι. Ο Jacobs τον προσκάλεσε άμέσως να μπει στην τάξη του και του ύποσχέθηκε προκαταβολικά ότι θα έπαιρνε το πρώτο βραβείο εκείνη τη χρονιά. Αλλά αυτό τον Καζάλς δεν έρισε η έπιδεικτική αυτή ύποδοχή γιατί έρχότανε σε σύγκρουση με τις αντίληψεις του για τη ανθρώπινες σχέσεις και γι' αυτό δε δέχτηκε την προσφορά του καθηγητή.

Η άπόφαση αυτή του Καζάλς έγινε άφορμή να χάσει την ύποτροφία του γιατί η Ισπανική Αύλη επέμεινε να μείνει ο μουσικός στις Βρυξέλλες, αλλά εκείνος άρνήθηκε.

Μετά από τις Βρυξέλλες, ο Πάμπλο, η μητέρα του και ένας μικρότερος άδελφός ήρθαν στο Παρίσι, μη ξέροντας τη γλώσσα, χωρίς πενήτα, χωρίς φίλους, χωρίς συστατικά γράμματα. Ο πατέρας έστειλε τις μικρές του οικονομίες, η μητέρα του έπαιρνε δουλειά στο σπήκι και ζευγυτούσε ράβοντες. Ο Πάμπλο ήρθε θέση δεύτερου βιολοντέλλου στις Folies - Marigny με μικρό μισθό.

Τέσσερις φορές την ήμερα, το πρώι για τὰ μαθηματά του και το άπόγευμα για τη δουλειά του, διασχιζέι, με το βιολοντέλλο στην πλάτη, τη μεγάλη άπόσταση που χωρίζει το κέντρο της πόλης από την άπομακρυσμένη ουσονικία όπου βρίσκεται το σπιτάκι τους.

Η ζωή τους ήτανε πολύ δύσκολη. Το μάθημα κόστιζε πολύ και ο Καζάλς άρρωσθησε. Έπερνε να παρτήσουν αυτό το όραιο θεικό, ν' άποτελειώσουν τη μουσική του μόρφωση στο έξωτερικό και ζαναγυρίζουν στη Βαρκελώνη.

Έκει η τύχη τους ένοει και πάλι. Ο γέρος καθηγητής του Πάμπλο φεύγει για την Άργεντινή και ο

Πάμπλο, σέ ηλικία 18 χρόνων, παίρνει δλους τούς μαθητές του. Σέ λίγο συμπιλιώνεται μέ τή βασιλεία του και γίνεται διάσημος, 21 χρόνων, σ' όλη τήν Ίσπανία και τήν Πορτογαλλία, 23 χρόνων, ζαναυρίζει μέ τή μητέρα του και τούς δύο άδελφούς του στό Παρίσι. Έχει συστατικό γράμμα γιά τό διάσημο Γάλλο μάετρο, Charles Lamoureux, πού έτοιμάζε τότε μιá σειρά συναυλιών.

Ό μεγάλος μουσικός υποδέχτηκε άφικος τό νεαρό πού τόν ένόηλσε στήν όρα τής δουλειάς του άλλα δέχτηκε νά τόν άκούσει και άπό τήν πρώτη νάτα άνακάθησε στήν πολυβρόνα του. Ήτανε σχεδόν άνάπηρος και σηκώνότανε δύσκολα. Ωστόσο, στό τέλος τής άκράσης, βρέθηκε όρθιος έμπρός στόν Καζάλς.

«Θά παίξετε στό πρώτο μου κοντσέρτο» τού έπεσε. Οί άρχες τού Καζάλς στό Παρίσι μέ τήν όρχήστρα Lamoureux ήτανε σπουδαίο γεγονός στή Ιστορία τής μουσικής. Μιά ζωή ταξιδιών σ' όλο τόν κόσμο άρχισε γι' αυτόν, τό άνέβασμα στή κορυφή τής μουσικής δόξας τού πρώτου βιολοντελλίστα τού κόσμου.

Ή Γαλλία είναι ή δεύτερη πατρίδα του και όπεριηγνέεται πού τόν φιλόξενησε δύο φορές, στήν άρχή θύγατρο στό Παρίσι και σήμερα διάσημο τού Πράντε. Έκει ό Καζάλς δουλεύει όλο τό χρόνο σ' ένα είδος καλογερικής μόνωσης, έτοιμάζοντας τό έτήσιο μεγάλο κοντσέρτο του. Στο Παρίσι άπό νέος σχημάτισε μέ τόν Κορτά και τόν Τιμπά τό περίφημο τρίο τους πού τούς έκανε διάσημους σ' όλο τόν κόσμο και τούς έδωσε τή δυνατοότητα νά σταδιοδρομήσει ό καθένας χωριστά.

Τήν έποχή πού μεγάλωσε ή παγκόσμια φήμη του σάν βιολοντελλίστα, άφίερωσε ένα μέρος άπό τά κέρδη του—περισσότερο άπό 600.000 δολάρια—γιά νά ίδρύσει μια ελαϊκή όρχήστρα, στό Βαρκελώνη, κάτι καινούργιο γιά τήν έποχή εκείνη. Γιά νά κάνει τή μουσική του προσιτή σέ όλους ίδρυσε μια Μουσική Ένωσή «Εργατών μέ έτήσια χορήγηση 400 περίπου φράγκων, και έδωσε, γιά τά μέλη αύτής τής Ένωσης, συναυλίες μέ πολύ χαμηλές τιμές.

Ό Καζάλς προτιμάει σήμερα τό ρόλο τού διευθυντού όρχήστρας άπό τόν πιό φαναχτερό ρόλο τού βιρτουόζου και όταν διευθύνει, προτιμάει τίς δοκιμές άπό τήν τελική επίδειξη. «Εκείνο πού άγαπάει πιό πολύ άπ' όλα, είναι νά «κάνει μουσική» και νά διδάσκει μουσική.

Κάποτε, σέ μιá όρειβασία, κινδύνεψε νά σκοτωθεί άπό τό κατακόλιμα ενός βράχου. Μόλις πρόφτασε νά παραμείνει, άλλα ό δεικτής τού άριστερού του χειρού πληγώθηκε και φάνηκε στήν άρχή πού δέ θα σωζότανε. «Δόξα σοι ό Θεός! τόν άκουσαν νά φωνάζει όλοι κατάπληκτοι. Δέ θα είμαι πιό ύποχρεωμένος νά παίζω βιολοντελλίστα!»

Τά λόγια του αύτά στήν πραγματικότητα έσήμαιναν ότι τώρα πιά θά μπορούσε ν' άφοσιωθεί όσο ζούσε στήν άνώτερη μουσική.

Γι' αυτόν ή άνώτερη μουσική είναι ή μουσική μιá καλά οργανωμένη όρχήστρα, κατάρτισμένης μέ μιá άμοιβαία καλή θέληση και μιá όμόθυμη έπιθυμία τελειοποίησης—έναν έργο ταυτόχρονα άνθρωπινο και τεχνητικό. Οί μουσικοί του τόν σέβονται όπως οί πιστοί σέβονται ένα άγαπημένο πάστορα. Ήτανε άκόμα πολύ νέος, όταν λέγαμε γι' αυτόν στή Βαρκελώνη:

«Τό καφενείο τό μεταβάλλει σέ αίθουσα συναυλίας και τήν αίθουσα συναυλίας σέ ναό!»

Άντιμετωπίζοντας τίς διάφορες προσβολές πού δέ-

χτηκε ή έλευθερία στήν Εύρώπη, πήρε θέση άλόγιστη, όσο κι' άν αύτό τού κόστους, μέ τό μέρος τής έλευθερίας και τών δικαιωμάτων τού ανθρώπου.

«Τό μόνο μου όπλο είναι τό βιολοντελλό μου, λέγει. Δέν είναι πολύ καταστρεπτικό, άλλα και τέτοιο πού είναι, χρησιμεύει στόν άγώνα τής έλευθερίας.»

Όταν ό Χίτλερ πήρε τήν έξουσία και άρχισε νά καταδικάζει τούς Έβραίους και τό εργατικό συνδικαλιστικό κίνημα, άνήχησε κάθε πρόταση πού τού έσινε άπό τή Γερμανία. Τό ίδιο έκανε όταν κι' ό Μουσολίνι υιοθέτησε τή χιτλερική πολιτική τού άντισιμητισμού. Κι' όταν ό Φράνκο πήρε τήν έξουσία στήν Ίσπανία, άφηρε τήν πατρίδα του και γιά καταφύγιο διάλεξε τό Πράντε. Ό διάσημος αύτός μουσικός, ένδοξος σ' όλο τόν κόσμο, ζει εκεί κάτω τώρα και δεκατέσσερα χρόνια, σάν ένας άγιος τών πρώτων χριστιανικών χρόνων. Οί κάτοικοι όλης τής περιοχής ηγηγάνουν και τόν βρίσκουν έλεύθερο· και άπροιδοποιήτα γιά νά ζητήσουν τή βοήθεια ή τή συμβουλή του, ή γιά νά τού άναγγείλουν μονάχα ότι άπκτήσανε ένα παιδί, τούς βαθμούς τού σχολείου κ.λ.π.

Άγαπάει τούς ανθρώπους και τή συντροφιά τους. Βρίσκει καιρό ν' άπάντησει ό ίδιος σ' έκαιοντάδες γράμματα. Μετά τό περσινο του φεστιβάλ, έπήρε περίπου 600.

Είναι πάντα πρόθυμος νά δοθεί άλόγριαστα σέ κείνους πού τόν έχουν πραγματικά ανάγκη, άλλα δέν τυφλώνεται άπό τήν καλωσύνη του και είναι δύσκολο νά τόν γελάσει κανείς.

«Δέν πιάνεται εύκολα» λένε οί μαθητές του. Κοι τούς λγους έκλεκτούς πού έχουν άπκτήσει τήν ιδιαίτερη και βαθιά στοργή του, αύτός γιά νά τούς τιμήσει και νά τούς ξεχωρίσει, τούς όνομάζει άπλώς «καλούς».

Δέν παραδέχεται καλωσύνη χωρίς άυτόκυριαρχία Έβούλεψε τή Σουίτα τού Μπαχ γιά βιολοντελλό, πού κανέναν βιολοντελλίστα δέν τόλμησε νά παίξει πριν άπ' αύτόν, δώδεκα δλόκληρα χρόνια, πριν άποφασίσει νά τήν παίξει έμπρός στό κοινό. Και τή δουλεύει άκόμα. Μπροστά σέ κάθε μεγάλο μουσικό έργο, στέκεται σάν άρχηγός και σού άναγγέλλει ένθουσιασμένος ότι βρήκε μιá καινούργια διοίθη γιά ένα όρισμένο κομμάτι πού τό παίξει έδω και πένητα χρόνια.

Ένας μαθητής του παραπονιότανε μιá μέρα γιати είχε ξεχάσει ένα κομμάτι πού τό ήξερε πολύ καλά και τό είχε παίξει πολλές φορές.

«Θαυμάσια, τού άπάντασε ό δάσκαλος. Κάθε φορά πού παίξετε ένα κομμάτι, πρέπει νά σάς φαίνεται δότιστα καινούργιο!»

Άκουσα μιá μέρα μιá άπό τίς λαμπρότερες μαθητρίες του νά τόν παρομοιάζει μέ ένα Έλληνα φιλόσοφο. Και όταν τόν άκουσα νά διδάσκει, κατάλαβα τί ήθελε νά πει.

«Νά είστε διαιρητικοί, ουσιαστικά, νά είστε γεμάτοι φαντασία. Ή μουσική νά τρέχει και νά χύνεται έλεύθερα σάν τά λόγια σας. Άλλά νά θυμάστε ότι έλευθερία δέ σημαίνει άταξία. Αυτό είναι πλέον πολύ διαδεδομένη σήμερα. Έφαρμόζετε ταυτόχρονα τόν άπορρητισμό και τήν άυτόκυριαρχία. Νά τί πρέπει νά μάθετε!»

Άπορρητισμός γιά τόν Καζάλς είναι ή έλευθερη έκφραση τόν πιό λεπτόν συγκινήσών μας. «Εκείνο πού έχει σημασία στή ζωή, λέγει, είναι νά μη φοβόμα-

Ο ΜΙΣΕΛ ΑΣΤΑΡΙΤΣΚ

128 Μαρτίου 1887 - 28 Ιανουαρίου 1974

Ο Μίσελ Ασταρίτσκ γεννήθηκε στο Μπασκίλνι της Αρμενίας. Σπούδασε στο Βασίλι Γκεγκενίαντς, στο Βασίλι Σιόρτζιαν και στο Βασίλι Σιόρτζιαν. Το 1910 πήγε στο Βασίλι Σιόρτζιαν στο Βασίλι Σιόρτζιαν. Το 1910 πήγε στο Βασίλι Σιόρτζιαν στο Βασίλι Σιόρτζιαν. Το 1910 πήγε στο Βασίλι Σιόρτζιαν στο Βασίλι Σιόρτζιαν.

ΜΙΣΕΛ ΑΣΤΑΡΙΤΣΚ

Ο Μίσελ Ασταρίτσκ γεννήθηκε στο Μπασκίλνι της Αρμενίας. Σπούδασε στο Βασίλι Γκεγκενίαντς, στο Βασίλι Σιόρτζιαν και στο Βασίλι Σιόρτζιαν. Το 1910 πήγε στο Βασίλι Σιόρτζιαν στο Βασίλι Σιόρτζιαν. Το 1910 πήγε στο Βασίλι Σιόρτζιαν στο Βασίλι Σιόρτζιαν. Το 1910 πήγε στο Βασίλι Σιόρτζιαν στο Βασίλι Σιόρτζιαν.

στε να φανούμε άνθρωποι. "Αν κάτι τι είναι τόσο ωραίο που να θέλετε να κλάψετε, τότε, κλάψετε!"
"Ο Καζάλς είναι σήμερα 76 χρόνων. Λέγει συχνά ότι είναι γέρος αλλά όταν κρατάει το βιολοντσέλλο σ'ό χέρι, μεταμορφώνεται από μια θαυμαστή ανύσταση. Ο κανόνας της ζωής του είναι: "Ήρεμία βασιαιμένη στην ήθικη δύναμη και στην καλωσύνη."

Ο Μίσελ Ασταρίτσκ γεννήθηκε στο Μπασκίλνι της Αρμενίας. Σπούδασε στο Βασίλι Γκεγκενίαντς, στο Βασίλι Σιόρτζιαν και στο Βασίλι Σιόρτζιαν. Το 1910 πήγε στο Βασίλι Σιόρτζιαν στο Βασίλι Σιόρτζιαν. Το 1910 πήγε στο Βασίλι Σιόρτζιαν στο Βασίλι Σιόρτζιαν. Το 1910 πήγε στο Βασίλι Σιόρτζιαν στο Βασίλι Σιόρτζιαν.

Ο Μίσελ Ασταρίτσκ γεννήθηκε στο Μπασκίλνι της Αρμενίας. Σπούδασε στο Βασίλι Γκεγκενίαντς, στο Βασίλι Σιόρτζιαν και στο Βασίλι Σιόρτζιαν. Το 1910 πήγε στο Βασίλι Σιόρτζιαν στο Βασίλι Σιόρτζιαν. Το 1910 πήγε στο Βασίλι Σιόρτζιαν στο Βασίλι Σιόρτζιαν. Το 1910 πήγε στο Βασίλι Σιόρτζιαν στο Βασίλι Σιόρτζιαν.

Ο Μίσελ Ασταρίτσκ γεννήθηκε στο Μπασκίλνι της Αρμενίας. Σπούδασε στο Βασίλι Γκεγκενίαντς, στο Βασίλι Σιόρτζιαν και στο Βασίλι Σιόρτζιαν. Το 1910 πήγε στο Βασίλι Σιόρτζιαν στο Βασίλι Σιόρτζιαν. Το 1910 πήγε στο Βασίλι Σιόρτζιαν στο Βασίλι Σιόρτζιαν. Το 1910 πήγε στο Βασίλι Σιόρτζιαν στο Βασίλι Σιόρτζιαν.

Ο Μίσελ Ασταρίτσκ γεννήθηκε στο Μπασκίλνι της Αρμενίας. Σπούδασε στο Βασίλι Γκεγκενίαντς, στο Βασίλι Σιόρτζιαν και στο Βασίλι Σιόρτζιαν. Το 1910 πήγε στο Βασίλι Σιόρτζιαν στο Βασίλι Σιόρτζιαν. Το 1910 πήγε στο Βασίλι Σιόρτζιαν στο Βασίλι Σιόρτζιαν. Το 1910 πήγε στο Βασίλι Σιόρτζιαν στο Βασίλι Σιόρτζιαν.